

Teaching Classics. Fundamental Values in the Changing World

Akademgorodok, Russia, January 28–February 5

John Rist

Lectures

"Plotinus on Plato"

"Why does Plotinus not like Gnostics"

Main points of discussions

The differences between Platonism, Middle Platonism and Neoplatonism

Plotinus as defender of Plato against Aristotelians and Stoics

The role of Eros in Plotinus

The basic cause(s) of moral evil

The relationship between the soul and its source

Plotinus as defender of the "Hellenic" tradition, not least in an intellectually defensible ethics.

Suggested readings

Rist John (1967) *Plotinus. The Road to Reality* (Cambridge) and a Russian translation of the book:

St. Petersburg, 2004: <http://www.nsu.ru/classics/plato/rist.htm>

Gerson Lloyd P. (1994) *Plotinus* (London: Routledge)

Gerson Lloyd P., ed. (1996) *Cambridge Companion to Plotinus* (Cambridge)

Lloyd A. C. (1990) *The Anatomy of Neoplatonism* (Oxford)

Seminars on Plotinus

PLOTINUS, ENNEADS

5.1.1

Τί ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ πεπονηκὸς τὰς ψυχὰς πατρὸς θεοῦ ἐπιλαθέσθαι, καὶ μοίρας ἐκεῖθεν οὔσας καὶ ὅλως ἐκείνου ἀγνοῆσαι καὶ ἑαυτὰς καὶ ἐκεῖνον; Ἀρχὴ μὲν οὖν αὐταῖς τοῦ κακοῦ ἢ τόλμα καὶ ἢ γένεσις καὶ ἢ πρώτη ἑτερότης καὶ τὸ βουληθῆναι δὲ ἑαυτῶν εἶναι. Τῷ δὲ αὐτεξουσίῳ ἐπειδήπερ ἐφάνησαν ἡσθεῖσαι, πολλῶ τῷ κινεῖσθαι παρ' αὐτῶν κεχηρμένα, τὴν ἐναντίαν δραμοῦσαι καὶ πλείστην ἀπόστασιν πεπονημένοι, ἡγνόησαν καὶ ἑαυτὰς ἐκεῖθεν εἶναι ὥσπερ παῖδες εὐθύς ἀποσπασθέντες ἀπὸ πατέρων καὶ πολὺν χρόνον πόρρω τραφέντες ἀγνοοῦσι καὶ ἑαυτοὺς καὶ πατέρας.

Οὐτ' οὖν ἔτι ἐκεῖνον οὔτε ἑαυτὰς ὀρώσασαι, ἀτιμάσασαι ἑαυτὰς ἀγνοῖα τοῦ γένους, τιμήσασαι τᾶλλα καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ἑαυτὰς θαυμάσασαι καὶ πρὸς αὐτὰ ἐκπλαγεῖσαι καὶ ἀγασθεῖσαι καὶ ἐξηρητημέναι τούτων, ἀπέρρηξαν ὡς οἷόν τε ἑαυτὰς ὧν ἀπεστράφησαν ἀτιμάσασαι ὥστε συμβαίνει τῆς παντελοῦς ἀγνοίας ἐκεῖνου ἢ τῶνδε τιμῆ καὶ ἢ ἑαυτῶν ἀτιμία εἶναι αἰτία. Ἄμα γὰρ διώκεται ἄλλο καὶ θαυμάζεται, καὶ τὸ θαυμάζον καὶ διώκον ὁμολογεῖ χειρὸν εἶναι· χειρὸν δὲ αὐτὸ τιθέμενον γιγνομένων καὶ ἀπολλυμένων ἀτιμωτάτων τε καὶ θνητότατον πάντων ὧν τιμᾶ ὑπολαμβάνον οὔτε θεοῦ φύσιν οὔτε δύναμιν ἂν ποτε ἐν θυμῷ βάλοιτο. Διὸ δεῖ διττὸν γίγνεσθαι τὸν λόγον πρὸς τοὺς οὕτω διακειμένους, εἴπερ τις ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς τὰ ἐναντία καὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀνάγοι μέχρι τοῦ ἀκροτάτου καὶ ἐνός καὶ πρώτου. Τίς οὖν ἐκάτερος; Ὁ μὲν δεικνὺς τὴν ἀτιμίαν τῶν νῦν ψυχῇ τιμωμένων, ὃν ἐν ἄλλοις δίμεν ἐπιπλέον, ὁ δὲ διδάσκων καὶ ἀναμιμνήσκων τὴν ψυχὴν οἷον τοῦ γένους καὶ τῆς ἀξίας, ὃς πρότερός ἐστιν ἐκεῖνου καὶ σαφηνισθεὶς κἀκεῖνον δηλώσει. Περὶ οὗ νῦν λεκτέον· ἐγγὺς γὰρ οὗτος τοῦ ζητουμένου καὶ πρὸ ἔργου πρὸς ἐκεῖνον. Τὸ γὰρ ζητοῦν ἐστὶ ψυχῇ, καὶ τί ὃν ζητεῖ γνωστότερον αὐτῇ, ἵνα αὐτὴν πρότερον μάθῃ, εἰ δύναμιν ἔχει τοῦ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, καὶ εἰ ὄμμα τοιοῦτον ἔχει, οἷον ἰδεῖν, καὶ εἰ προσήκει ζητεῖν. Εἰ μὲν γὰρ ἀλλότρια, τί δεῖ; Εἰ δὲ συγγενῆ, καὶ προσήκει καὶ δύναται εὐρεῖν.

4.8.8

Καὶ εἰ χρὴ παρὰ δόξαν τῶν ἄλλων τολμησαί τὸ φαινόμενον λέγειν σαφέστερον, οὐ πᾶσα οὐδ' ἡ ἡμετέρα ψυχὴ ἔδου, ἀλλ' ἐστὶ τι αὐτῆς ἐν τῷ νοητῷ ἀεί· τὸ δὲ ἐν τῷ αἰσθητῷ εἰ κρατοῖ, μᾶλλον δὲ εἰ κρατοῖτο καὶ θορυβοῖτο, οὐκ ἔα αἰσθησιν ἡμῖν εἶναι ὧν θεᾶται τὸ τῆς ψυχῆς ἄνω. Τότε γὰρ ἔρχεται εἰς ἡμᾶς τὸ νοηθέν, ὅταν εἰς αἰσθησιν ἤκη καταβαῖνον· οὐ γὰρ πᾶν, ὃ γίγνεται περὶ ὅτιοῦν μέρος ψυχῆς, γινώσκομεν, πρὶν ἂν εἰς ὅλην τὴν ψυχὴν ἤκη· οἷον καὶ ἐπιθυμία ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ μένουσα <οὗ> γινώσκεται ἡμῖν, ἀλλ' ὅταν τῇ αἰσθητικῇ τῇ ἔνδον δυνάμει ἢ καὶ διανοητικῇ ἀντιλαβώμεθα ἢ ἄμφω. Πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἔχει τι καὶ τοῦ κάτω πρὸς σῶμα καὶ τοῦ ἄνω πρὸς νοῦν. Καὶ ἢ μὲν ὅλη καὶ ὅλου τῷ αὐτῆς μέρει τῷ πρὸς τὸ σῶμα τὸ ὅλον κοσμεῖ ὑπερέχουσα ἀπόνως, ὅτι μὴδ' ἐκ λογισμοῦ, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ νῶ, ὡς ἡ τέχνη οὐ βουλεύεται τὸ κάτω αὐτῆς κοσμοῦντος ὃ τι ὅλου. Αἰ δ' ἐν μέρει γινόμεναι καὶ μέρους ἔχουσι μὲν καὶ αὐταὶ τὸ ὑπερέχον, ἀσχοιοὶ δὲ τῇ αἰσθήσει καὶ ἀντιλήψει πολλῶν ἀντιλαμβανόμεναι τῶν παρὰ φύσιν καὶ λυπούντων καὶ ταρπτόντων, ἅτε οὗ ἐπιμέλονται μέρους καὶ ἐλλειποῦς καὶ πολλὰ ἔχοντος τὰ ἀλλότρια κύκλω, πολλὰ δὲ ὧν ἐφίεται· καὶ ἡδεται δὲ καὶ ἡδονὴ ἠπάτησε. Τὸ δὲ ἐστὶ καὶ

ἀνήδονον ὄν τὰς προσκαίρους ἡδονάς, ἢ δὲ διαγωγὴ ὁμοία.

6.8.15

Καὶ ἐράσμιον καὶ ἔρωσ ὁ αὐτὸς καὶ αὐτοῦ ἔρωσ,
ἄτε οὐκ ἄλλως καλὸς ἢ παρ' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ. Καὶ γὰρ
καὶ τὸ συνεῖναι ἑαυτῷ οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι, εἰ μὴ τὸ
συνὸν καὶ τὸ ᾧ σύνεστιν ἐν καὶ ταυτὸν εἶη. Εἰ δὲ τὸ
συνὸν τῷ ᾧ σύνεστιν ἐν καὶ τὸ οἶον ἐφιέμενον τῷ ἐφετῷ
ἐν, τὸ δὲ ἐφετὸν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ οἶον ὑποκει-
μενον, πάλιν αὖ ἡμῖν ἀνεφάνη ταυτὸν ἢ ἔφεσις καὶ ἡ
οὐσία. Εἰ δὲ τοῦτο, πάλιν αὖ αὐτὸς ἐστὶν οὗτος ὁ ποιῶν
ἑαυτὸν καὶ κύριος ἑαυτοῦ καὶ οὐχ ὥς τι ἕτερον ἠθέλησε
γενόμενος, ἀλλ' ὡς θέλει αὐτός. Καὶ μὴν καὶ λέγοντες
αὐτὸν οὔτε τι εἰς αὐτὸν δέχεσθαι οὔτε ἄλλο αὐτὸν καὶ ταύτη
ἂν εἶημεν ἔξω ποιοῦντες τοῦ τύχη εἶναι τοιοῦτον οὐ μόνον
τῷ μονοῦν αὐτὸν καὶ τῷ καθαρὸν ποιεῖν ἀπάντων, ἀλλ' ὅτι,
εἴ ποτε καὶ αὐτοὶ ἐν αὐτοῖς ἐνίδοιμέν τινα φύσιν τοιαύτην
οὐδὲν ἔχουσαν τῶν ἄλλων, ὅσα συνήρηται ἡμῖν, καθὰ
πάσχειν ὃ τί περ ἂν συμβῆ [καὶ] κατὰ τύχην ὑπάρχει—
πάντα γὰρ τὰ ἄλλα, ὅσα ἡμῶν, δοῦλα καὶ ἐκκείμενα τύχαις
καὶ οἶον κατὰ τύχην προσελθόντα, τούτῳ δὲ μόνῳ τὸ κύριον
αὐτοῦ καὶ τὸ αὐτεξούσιον φωτὸς ἀγαθοῦ εἰδοῦς καὶ ἀγαθοῦ
ἐνεργεία καὶ μείζονος ἢ κατὰ νοῦν, οὐκ ἐπακτὸν τὸ ὑπὲρ
τὸ νοεῖν ἐχούσης· εἰς ὃ δὴ ἀναβάντες καὶ γενόμενοι τοῦτο
μόνον, τὰ δ' ἄλλα ἀφέντες, τί ἂν εἵπομεν αὐτὸ ἢ ὅτι πλέον
ἢ ἐλεύθεροι, καὶ πλέον ἢ αὐτεξούσιοι; Τίς δ' ἂν ἡμᾶς προσ-
άψει τότε τύχαις ἢ τῷ εἰκῆ ἢ τῷ συμβέβηκεν αὐτὸ τὸ
ἀληθινὸν ζῆν γενομένους ἢ ἐν τούτῳ γενομένους, ὃ μηδὲν
ἔχει ἄλλο, ἀλλ' ἐστὶν αὐτὸ μόνον; Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μονούμενα
οὐκ ἐστὶν αὐτοῖς αὐτάρκη εἶναι εἰς τὸ εἶναι· τοῦτο δὲ ἐστὶν
ὃ ἐστὶ καὶ μονούμενον. Ὑπόστασις δὲ πρώτη οὐκ ἐν ἀψύχῳ
οὐδ' ἐν ζωῇ ἀλόγῳ· ἀσθενῆς γὰρ εἰς τὸ εἶναι καὶ αὕτη σκέδασις
οὔσα λόγου καὶ ἀοριστία· ἀλλ' ὅσῳ πρόεισιν εἰς λόγον, ἀπο-
λείπει τύχην· τὸ γὰρ κατὰ λόγον οὐ τύχη. Ἀναβαίνουσι δὲ
ἡμῖν ἐκεῖνο μὲν οὐ λόγος, κάλλιον δὲ ἢ λόγος· τοσοῦτον ἀπέχει
τοῦ τύχη συμβῆναι. Ρίζα γὰρ λόγου παρ' αὐτῆς καὶ εἰς
τοῦτο λήγει τὰ πάντα, ὥσπερ φυτοῦ μεγίστου κατὰ λόγον
ζῶντος ἀρχὴ καὶ βάσις, μένουσα γὰρ αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς,
διδοῦσα δὲ κατὰ λόγον τῷ φυτῷ, ὃν ἔλαβεν, εἶναι.